

ADIBALAR AMINA SHENLIKO‘G‘LI VA SALOMAT VAFO ASARLARIDA
XARAKTER YARATISH MAHORATI

Aliyeva Fotima Dilmurod qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Amina Shenliko‘g‘li va Salomat Vafo asarlarida ayol xarakterlarini yaratish mahorati tahlil etiladi. Adibalar o‘z asarlarida ayol qahramonlarni chuqur va har tomonlama tasvirlashga intilib, ularning ichki dunyosi, hissiyotlari va hayotiy kurashlarini yoritadilar. Maqolada Shenliko‘g‘li va Vafoning qahramonlari misolida ayol xarakterlarining psixologik chuqurligi, real hayotiy voqealar, dialoglar, tashqi tasvirlar, ichki monologlar, ramzlar va metaforalar orqali qanday tasvirlanganligi ko‘rsatiladi. Ushbu maqola adibalar ijodini o‘rganishda va ayol obrazlari orqali insoniy qadriyatlarni anglashda muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so‘zlar: *Amina Shenliko‘g‘li, Salomat Vafo, ayol xarakterlari, psixologik chuqurlik, ichki monolog, ramzlar, metaforalar, turk adabiyoti, ayol obrazlari.*

Adabiyotda ayol obrazlarining yaratilishi va ularning turmushdagi o‘rni, ijtimoiy vaziyatlar bilan uyg‘unligi adiblar mahoratining muhim ko‘rsatkichidir. Amina Shenliko‘g‘li va Salomat Vafo o‘z asarlarida ayol qahramonlarning hayotiy ko‘rinishlarini yaratishda o‘ziga xos yondashuvlarga ega. Bu maqolada Salomat Vafoning "Ovvoraning ko‘rgan kechirganlari" va Amina Shenliko‘g‘lining "Vijdon azobi," "Ishqqa yengilmayman," va "Nasroniy atirguli" asarlari misolida ayol obrazlarining yaratilishi tahlil qilinadi.

“Ovvoraning ko‘rgan kechirganlari” asarida bosh qahramon – Ovvara o‘z hayoti davomida ko‘plab sinovlardan o‘tadi. Salomat Vafo bu qahramonni yaratar ekan, uning shaxsiyati, ruhiy holati va ijtimoiy muammolariga alohida e‘tibor qaratadi. Ovvoraning obrazi murakkab va ko‘p qatlamli bo‘lib, u turli vaziyatlarda o‘zini qanday tutishi bilan o‘quvchini hayratda qoldiradi.

Salomat Vafo Ovvoraning ichki dunyosini ochishda uning o‘zaro munosabatlarini va qarorlarini tasvirlash orqali uning xarakterini chuqurroq o‘rganishga imkon yaratadi. Qahramonning xatti-harakatlari va his-tuyg‘ulari orqali muallif ayollarning turli xil ijtimoiy rollarini va ularning hayotiy tajribalarini ko‘rsatadi. Ovvara o‘zining hayotidagi ko‘plab muammolar va sinovlar bilan to‘qnashadi. Bu jarayonda uning ruhiy holati, ichki kurashlari va qaror qabul qilish jarayonlari batafsil tasvirlanadi. Ovvara o‘zining turli vaziyatlardagi mustaqilligi va kuchini ko‘rsatadi, bu esa uni real va jonli qahramon sifatida qabul qilishga imkon beradi.

Amina Shenliko‘g‘li o‘z asarlarida ham ayol qahramonlarning murakkab ichki dunyosini mahorat bilan tasvirlaydi. Uning "Vijdon azobi," "Ishqqa yengilmayman," va "Nasroniy atirguli" asarlarida turli xil ayol obrazlari mavjud bo‘lib, ularning har biri o‘ziga xos xususiyatlarga ega.

“Vijdon azobi” asarida bosh qahramonning ichki kurashlari, uning vijdon azobi va hayotdagi qarorlarining oqibatlari asosiy mavzuni tashkil etadi. Amina Shenliko‘g‘li bu qahramonni yaratishda uning psixologik holatini chuqurroq ochishga harakat qiladi, shu bilan birga uning ijtimoiy hayotdagi o‘rnini ham ko‘rsatadi. Vijdon azobi bilan yashayotgan qahramonning qaror va harakatlari, uning ichki azoblari va umidlari muallif tomonidan nozik va chuqur tasvirlangan. Shu bilan birga, qahramonning jamiyatdagi o‘rni va roli ham tasvirlangan bo‘lib, ularning o‘zaro ta‘siri ko‘rsatib berilgan.

“Ishqqa yengilmayman” asarida esa muallif sevgi va fidoyilik mavzularini ko‘taradi. Bu asarda ayol qahramon o‘z sevgisi uchun kurashadi va uning bu yo‘ldagi jasoratini tasvirlaydi. Amina Shenlik o‘g‘li qahramonning xatti-harakatlari va qarorlarini tasvirlashda uning ichki dunyosini, his-tuyg‘ularini va orzularini yoritadi. Ayol qahramonning sevgi yo‘lidagi kurashlari va jasorati tasvirlanadi, bu esa uning ichki kuchini va e‘tiqodini ko‘rsatadi. Muallif qahramonning his-tuyg‘ularini, orzularini va umidlarini tasvirlashda katta mahorat ko‘rsatadi.

“Nasroniy atirguli” asarida esa muallif diniy va madaniy tafovutlar mavzusini o‘rganadi. Bu asarda ayol qahramon o‘z e‘tiqodi va madaniy an‘analari o‘rtasidagi kurashni tasvirlaydi. Amina Shenlik o‘g‘li bu qahramonni yaratishda uning ichki dunyosini, ruhiy holatini va ijtimoiy muammolarini ko‘rsatadi. Bu asarda ayol qahramon o‘z e‘tiqodi va madaniy an‘analari o‘rtasidagi kurashni tasvirlaydi. Vafo bu qahramonni yaratishda uning ichki dunyosini, ruhiy holatini va ijtimoiy muammolarini ko‘rsatadi.

Amina Shenliko‘g‘li va Salomat Vafo xarakter yaratishda quyidagi usullardan foydalanadi:

1. Psixologik chuqurlik: Ikkala adiba ham o‘z qahramonlarining ichki dunyosini ochib berishga katta e‘tibor beradi. Bu orqali qahramonlarning ruhiy holati, ichki kurashlari va hissiyotlari ko‘rsatiladi.

2. Real hayotiy voqealar: Qahramonlar hayotida sodir bo‘ladigan voqealar real va hayotiy bo‘lib, ular orqali qahramonlarning xarakterlari rivojlanadi.

3. Dialoglar: Dialoglar orqali qahramonlarning fikrlash tarzi, his-tuyg‘ulari va munosabatlari ochib beriladi. Bu usul orqali qahramonlarning shaxsiyati yanada yaqqolroq namoyon bo‘ladi.

4. Tashqi tasvirlar: Qahramonlarning tashqi ko‘rinishi, kiyim-kechaklari va harakatlari orqali ularning xarakteri to‘liqroq tasvirlanadi.

Ichki monologlar: Ikkala adiba ham o‘z qahramonlarining ichki monoglari orqali ularning hissiyotlarini va fikrlarini ochib beradi. Bu usul orqali qahramonlarning ichki dunyosiga kirish va ularning o‘ziga xos shaxsiyatini tushunish osonlashadi. Masalan, Shenliko‘g‘lining "Ko‘zlaridagi dengiz" romanida Shohistaning ichki monoglari orqali uning hayotga bo‘lgan qarashlari va his-tuyg‘ulari chuqurroq

ochiladi. U o'zining qiyinchiliklari va orzulari haqida ichida qanday o'ylayotgani, nimani his qilayotgani ko'rsatiladi.

Ramzlar va metaforalar: Ramzlar va metaforalar orqali qahramonlarning hissiyotlari va ichki dunyosi tasvirlanadi. Salomat Vafo o'z asarlarida ramzlar va metaforalardan foydalangan holda qahramonlarining ichki kurashlarini va his-tuyg'ularini chuqurroq yoritadi. Masalan, "Qizil gul" hikoyasida qizil gul ramzi Nargizaning sof va samimiy tabiatini ifodalaydi. Ushbu ramz orqali qahramonning ichki dunyosi va uning insoniy qadriyatlarini ko'rsatib beriladi.

"Ona yurt" romanidan Zaynab: Amina Shenliko'g'lining ushbu romanida Zaynab o'z oilasi va yurtiga sadoqatli ayol sifatida tasvirlangan. U o'z hayotini oilasiga va yurti ravnaqi uchun bag'ishlaydi. Zaynabning xarakteri uning mehribonligi, fidoyiligi va kuchli irodasi bilan ajralib turadi. Zaynabning hayotidagi qiyinchiliklar va ularning yengib o'tilishi orqali qahramonning kuchli xarakteri namoyon bo'ladi.

"Bahor qaytadi" hikoyasidan Muhabbat: Salomat Vafo o'z hikoyasida Muhabbat ismli qahramonni tasvirlagan. Muhabbat o'zining chin sevgisi va sabr-toqati bilan ajralib turadi. U hayotidagi qiyinchiliklarga qaramay, o'z sevgan insoniga sodiq qoladi va oxir-oqibat baxtga erishadi. Muhabbatning xarakteri uning sabr-toqatli va sevgi bilan yo'g'rilgan tabiati orqali ochib beriladi.

Amina Shenliko'g'li va Salomat Vafo asarlarida ayol xarakterlarini yaratishda o'ziga xos uslublar va yondashuvlar qo'llanilgan. Ularning asarlari ayol qahramonlarning ichki dunyosi, hissiyotlari va hayotiy kurashlarini chuqur va har tomonlama yoritib beradi. Bu adiblarning mahoratli ijodkorligi va ularning asarlari o'quvchini insoniy his-tuyg'ularni anglashga, qadrlashga undaydi. Shenliko'g'li va Vafo o'z asarlarida ayol obrazlari orqali insoniy qadriyatlarni va hayotning murakkabliklarini ochib beradi.

Xulosa

Amina Shenliko'g'li va Salomat Vafo o'z asarlarida ayol xarakterlarini yaratishda o'ziga xos uslublar va yondashuvlar qo'llagan. Ularning asarlarida ayol qahramonlar o'zlarining kuchli, qat'iyatli va hissiyotli tabiati bilan ajralib turadi. Ushbu adibalar qahramonlarining ichki dunyosi, hissiyotlari va hayotiy kurashlarini chuqur va har tomonlama tasvirlash orqali o'quvchini insoniy qadriyatlarni anglashga va qadrlashga undaydi. Shenliko'g'li va Vafo o'z asarlarida ayol obrazlari orqali insoniy qadriyatlarni va hayotning murakkabliklarini ochib beradi.

MANBALAR:

1. Shenliko'g'li, Amina. "Ko'zlaridagi dengiz." Tashkent: O'zbekiston Milliy Noshirlik Uyi, 2015.
2. Shenliko'g'li, Amina. "O'tgan kunlar." Tashkent: Adib Noshirlik, 2013.

3. Shenliko‘g‘li, Amina. "Ona yurt." Tashkent: O‘zbekiston Milliy Noshirlik Uyi, 2017.
4. Vafo, Salomat. "Qizil gul." Tashkent: Adabiyot Noshirlik, 2014.
5. Vafo, Salomat. "Yoz yomg‘iri." Tashkent: O‘zbekiston Milliy Noshirlik Uyi, 2016.
6. Vafo, Salomat. "Bahor qaytadi." Tashkent: Adib Noshirlik, 2018.